

SZERZŐINKRŐL

MÁLYUSZ Elemér (1898–1989) történész, a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő kutatója; budapesti egyetemi tanár (1930–1945). Az MTA tagja.

Műveiből: *Turóc megye kialakulása*, 1922; *Sándor Lipót főherceg nádor iratai*, 1926; *A türelmi rendelet*, 1939. Rendkívül jelentős forráskiadvány elindítója: *Zsigmond-kori oklevéltár*. I. (1387–1399), 1951, II/1–2. (1400–1410). 1956, 1958, Mályusz Elemér kéziratát kiegészítette és szerkesztette Borsa Iván, III. (1411–1412), IV. (1413–1414), 1994. Újabb munkáiból kiemelkedik tudományos alaposságával: *A Thuróczy-krónika és forrásai*, 1967; *Egyházi társadalom a középkori Magyarországon*, 1971; *Zsigmond király uralma Magyarországon*, 1984.

Tanítványai és barátai 1984-ben emlékkönyvet adtak ki tiszteletére.

ALFÖLDI András (1895–1981) régész, ókortörténész és numizmata, a római és népvándorlás kori történelem nemzetközi hírű kutatója. 1919–1923 között a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának munkatársa, majd debreceni (1923–1929), budapesti (1930–1947), berni (1948–1952), bázeli (1952–1956), princetoni (1956–1981) egyetemi tanár. Az MTA tagja. Számos folyóiratot és sorozatot szerkesztett. Közelebbről a Kárpát-medence ókori történetével és kultúrájával, a lovasnomád népek és a rómaiak történetével, valamint ókori numizmatikával foglalkozott.

Műveiből: *Die Untergang der Römerherrschaft in Pannonien*, I—II. 1924–1926; *Magyarország népei és a római birodalom*, 1934; *Erdély* (társszerző), 1940; Magyar Történelmi Társulat; *Budapest az ókorban* (társszerző), I—II. 1942; *Zu den Schicksalen Siebenbürgens im Altertum*, 1944; *Wikingen und Reiterhirten*, I—II. 1951–1954; *Early Rome and the Latins*, 1963; *Die monarchische Repräsentation im römischen Kaiserreiche* (Elisabeth Alföldivel), 1970; *Early Roman History*, 1971; *Caesariana...*, 1984.

KNIEZSA István (1898–1965) nyelvész, szlavista, budapesti egyetemi tanár, akadémikus. A magyar nyelv szláv elemeivel, hely- és személynévkutatással és a magyar helyesírás történetével foglalkozott. 1953-tól 1959-ig a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke, 1955-től a *Studia Slavica* folyóirat szerkesztője volt.

Műveiből: *Magyarország népei a XI. században*, 1937; *Ungarus Völkerschaften im XI. Jahrhundert*, AECO, 1938. Jelentősek továbbá az *Ungarische Jahrbücherben* (1943) és az AECO 1943/1944. évfolyamában megjelent dolgozatai; *Kelet-Magyarország helynevei*, 1944; *A párhuzamos helynévadás*, 1944; *Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig*, 1952; *A magyar nyelv szláv jövevényszavai, I/1–2.*, 1955.

GYÖRFFY György (sz. 1917) történetíró, akadémikus. Kutatási területe a magyar őstörténet, a honfoglalás és az Árpád-kor, a történeti földrajz.

Műveiből: *Besenyők és magyarok*, 1940; *Krónikáink és a magyar őstörténet*, 1948; *Tanulmányok a magyar állam eredetéről*, 1959; *A magyarok eredetéről és a honfoglalásról*. Kortársak és krónikások híradásai (Bevezetés, válogatás), 1963 és 1975; *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*. I., 1963, 1966; I–III., 1989; IV., 1998; *László király emlékezete* (Bevezetés), 1977; *István király és műve*, 1977 és 1983; *A tatárjárás emlékezete* (Bevezetés), 1981; *Anonymus: Rejtély avagy történeti forrás?* Válogatott tanulmányok, 1988; *A magyarság keleti elemei*, 1990; *Krónikáink és a magyar őstörténet*. Régi kérdések – új válaszok: a magyar krónikákról, az ősmondákról és a vezérekről, 1993; „A honfoglalásról sok szemmel” sorozat főszerkesztője és társszerzője: *I. Honfoglalás és régészet*, 1994; *II. A honfoglaláskor írott forrásai*, 1996; *III. Honfoglalás és nyelvészet*, 1997; *IV. Honfoglalás és néprajz*, 1997. – Régebbi munkájának új kidolgozása: *Pest-Buda kialakulása*, 1997.

MAKSAY Ferenc (1916–1984) történész, levéltáros, 1962-től a Magyar Országos Levéltár főlevéltárosa. Település-, levéltár-, közigazgatás-, agrár- és társadalomtörténettel foglalkozott.

Műveiből: *A középkori Szatmár megye*, 1940; *Parasztság és majorgazdálkodás a XVI. századi Magyarországon*, 1958; *Urbáriumok. XVI–XVII. század*, 1959; *Kéziratos térképek a területi állami levéltárakban*, I–V., 1965–1968; *A magyar falu középkori településrendje*, 1971; *A Magyar Kamara Archívuma* (Buzási János szerkesztésében), 1992.

FEKETE NAGY Antal (1900–1969) történész, levéltáros, a Magyar Országos Levéltár munkatársa (1928–1945, 1956–). A középkori Erdély történetével, településtörténettel és a Dózsa-parasztháború történetével foglalkozott.

Műveiből: *A Szepesség történeti és területi kialakulása*, 1934; *Trencsén vármegye*, 1941; *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia usque ad annum 1400 p. Christum* (egyedülálló, kimerítően gazdag forrásgyűjtemény, Makkai Lászlóval), 1941; *Contributi alla storia medievale dei Rumeni di Ungheria* (Gáldival és Makkaival), 1941; *Az Orczy család levéltára*. Repertorium, 1959; *Parasztháború 1514-ben* (Barta Gábor átdolgozásában), 1973. Ennek forrásai: *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV* (Kenéz György és Solymosi László szerkesztésében), 1979.

ELEKES Lajos (1914–1982) történétíró, budapesti egyetemi tanár (1945-től; 1957-től tanszékvezető), akadémikus. 1937-től a Magyar Országos Levéltár munkatársa, 1949–50-ben főigazgató-helyettese volt. A XV. századdal, elsősorban Hunyadi János és Mátyás korával foglalkozott.

Műveiből: *Nagy István moldvai vajda politikája és Mátyás király*, 1937; *A magyar–román viszony a Hunyadiak korában*. =Mátyás király Emlékkönyv, 1940; *A román történetírás válsága*. Századok, 1940; *A román fejlődés alapvetése*. Századok 1940; *Hunyadi hadserege*, 1951; *A délkelet-európai népek a török hódítók ellen Hunyadi háborúiban*, 1952; *Hunyadi*, 1952; *A központosító politika belső erőforrásai a XV. század második felében*, 1955; *Mátyás és kora*, 1956; *Mátyás a kortársak között* (Bevezetés), 1957; *Magyarország története*, I. (társszerző), 1961; *Rendiség és központosítás a feudális államban*. Problémák a kérdés kelet-európai vonatkozásainak kutatásaiban, különös tekintettel a XV. századi Magyarország viszonyaira, 1962; *A középkori magyar állam története megalakulásától mohácsi bukásáig*, 1964; *Korszerű műveltség, történelmi gondolkodás*, 1969.

PUKÁNSZKY Béla (1895–1950) irodalomtörténész, germanista. 1927-től magántanár, 1936-tól a Tanárképző Intézet némettanára, 1941-től debreceni egyetemi tanár. Főleg a magyar–német irodalmi kapcsolatokkal és a magyarországi német művelődés történetével foglalkozott.

Műveiből: *Herder hazánkban*, 1918; *A magyarországi német irodalom története*, 1926; *A százéves magyar irodalomtudomány*. Szeged,

1928; *A német irodalom kistükre*. Bp., 1930; *Hegel és magyar közönsége*, 1932; *A mai osztrák irodalom*, 1936; *Német polgárság magyar földön*, 1940; *Erdélyi századok és magyarok*, 1942.

GÁLDI László (1910–1974) nyelvész, irodalomtörténész, történész; stilisztikával, romanisztikával, magyar és román nyelvészettel, a magyar–román történeti és művelődéstörténeti kapcsolatokkal foglalkozott; orosz–magyar, magyar–oros, spanyol–magyar és magyar–spanyol szótárakat szerkesztett.

Műveiből: *XVIII. századi humanizmusunk és a románság*, 1940; *A románok története* (Makkai Lászlóval és I. Tóth Zoltánnal), 1941; Az erdélyi magyar tudományosság és a kolozsvári egyetem hatása a román tudományosságra. = *Erdély magyar egyeteme*. Kv. 1941; *Beitrag zur Geschichte der Siebenbürger Trias*. AECO, 1942; *L'influence de la civilisation hongroise sur l'activité scientifique des Roumains de Transylvanie*. Revue d'Histoire Comparée, 1943; *Szenczi Molnár Albert zoltárverse*, 1958; *Ismerjük meg a versformákat!* 1961 és 1993. Az 1960-as években román irodalomtörténeti tárgyú dolgozatokat közölt a *Helikon* c. folyóiratban. Kutatta a XVIII. századi román nyelv újjörög jövevényszavait; a román versformák történetét: *Contributions à l'histoire de la versification roumaine*, 1972 – ezt románul is kiadták. Éveken át foglalkozott Eminescu költészetével (fordított is verseiből), összegző monográfiáját románul is kiadták. Tanulmányával jelent meg P. Maior *Lexicon Budense* (1825) c. munkája.

BÍRÓ Sándor (1907–1975) tanár, történetkutató, közíró, a történettudományok kandidátusa (1961). 1932-től 1944-ig a Kolozsvári Református Kollégium francia–román–történelem szakos tanára. Közben, 1937-ben a Református Teológián magántanárnak képesítették. 1944-től Budapesten középiskolai tanár, 1948-ban egyetemi magántanár. 1930–1940 között az *Erdélyi Fiatalok* folyóirat főmunkatársa.

Műveiből: *A bujdosó fejedelem*. II. Rákóczi Ferenc élete. Brassó, 1936; *A Székelyföld egyházi és kulturális élete 1919 után* = *A nemes székely nemzet képe*. Debrecen, 1939; *Mátyás király*. Kolozsvár, 1940, új kiadása 1993 (Kincses Könyvtár); *A magyar református egyház története* (Szilágyi Istvánnal). Bp. 1954; *Bălcescu a magyar és a román nép összefogásáért*, 1954; *Történelemtanításunk a XIX. század első felében*, 1960; *A szomszéd népekkel való kapcsolataink történetéből* (munkatárs; N. Bălcescu történeti monográfiájából és I. Slavici em-

lékiratából fordított), 1962. A magyar–román viszonyt illető kutatásainak összegzése: *Kisebbségben és többségben*. Románok és magyarok 1867–1940. Bern, 1989.

GYALLAY Domokos – Gyallay Pap Domokos (1880–1970) író, újságíró, szerkesztő. Munkásságának legjelentősebb időszaka és fejezete a Kolozsvárott kiadott népszerű hetilap, a *Magyar Nép* és ennek könyvsorozata: A Magyar Nép Könyvtára (1921–1940) szerkesztéséhez fűződik. Hosszabb-rövidebb ideig szerkesztett más lapokat is. (*Keresztény Magvető*, *Unitárius Közlöny*, 1922–23; *Pásztortűz*, 1924–30; *Szebb Jövőt!*, 1941–44). Szépírói munkásságának elismeréséül a Kisfaludy Társaság (1930) és a Petőfi Társaság (1934) tagjául választotta.

Műveiből: Számos elbeszélése, történeti regénye, a népszínművet felélesztő vígjátéka jelzi munkásságát. Mindezek közül legnagyobb sikert aratott és több kiadást ért meg *Vaskenyéren* című történeti regénye, amelyben a vasműves bányavároska, Torockó népének küzdelmét, XVIII. század eleji életét eleveníti fel (kiadásai: 1926, 1927. Kv; 1928, Kassa; 1934, Budapest; 1996, Bukarest). Egyéb köteteiből: *Torda és környéke*. T, 1909, 1913; *Dávid Ferenc életrajza*. Kv., 1912; *Ósi rögön*. Elbeszélések, 1921, 1927, 1935; *Föld népe*. Elbeszélések, Berlin, 1924; *Mindenre sor kerül*. Elb., Kv., 1924; *Rég volt, igaz volt*. Erdélyi történetek. Marosvásárhely, 1925; *Falusi színház*. Jelenetek. Kv., 1928; *Dávid Ferenc búcsúzása*. Történelmi színjáték egy felvonásban. Kv, 1929; *Genovéva*. Érzékeny történet. Kv, 1930, 1938; *Hadrakelt emberek*. Elbeszélések. Kv, 1931; *A kontár*. Történelmi vígjáték egy felvonásban. Kv, 1931, Bp., 1946; *A hegyek beszélnek*. [Hat elbeszélés] Bp., 1940; *Rogierius mester a pokol torkában*. Regény. Bp., 1941; *Egy földél alatt*. Összegyűjtött elbeszélések. Bp., 1943; *Erdélyi legendák*. Elbeszélések. Szent-Iványi Sándor előszavával. New York, 1968.